

แนวความคิดด้านค่านิยมในวรรณกรรมรอยกรองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นางสาวจารุวรรณ จันทร์เกษ

002656

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2519

THE CONCEPT OF VALUE IN THE NORTHEASTERN POETICAL LITERATURE

Miss Jaruwun Juntagate

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Departments of Thai Language

Graduate School

Chulalongkorn University

1976

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

อรุณศรี น.ค.

.....

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

ดร. วิษณุ ประธานกรรมการ

..... กรรมการ

ดร. น.ค.
ดร. น.ค.

..... กรรมการ

ดร. น.ค.

..... กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

รองศาสตราจารย์ วิสุทธิ์ มนุษย์กุล

รองศาสตราจารย์ ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวความคิดค่านิยมในวรรณกรรมรอยกรองของ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ชื่อ

นางสาวจรรุวรรณ จันทร์เกษ แผนกวิชา ภาษาไทย

ปีการศึกษา

2518

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นการศึกษาถึงแนวความคิดค่านิยมในวรรณกรรมรอยกรองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากวรรณกรรมเรื่อง กาละเกด นกกระจอก ท้าวคำสอนและอินทนิลาสนลูก

วิทยานิพนธ์นี้แบ่งเป็น สี่ บท ในบทนำผู้เขียนได้กล่าวถึง ประวัติศาสตร์, ประเพณีและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือในส่วนส่งเสริมวรรณกรรม นอกจากนี้ได้กล่าวถึงการจัดประเภทวรรณกรรมตามลักษณะเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอด ในบทเดียวกันนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการวิจัย ขอบเขตและวิธีการวิจัย

บทที่สองผู้เขียนได้กล่าวถึง ลักษณะของฉันทลักษณ์ในวรรณกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยทั่วไป

บทที่สามผู้เขียนได้กล่าวถึง รูปแบบของฉันทลักษณ์ในเรื่อง กาละเกด นกกระจอก และอินทนิลา ศึกษาถึงแนวโน้มในการใช้คำเปรียบเทียบกับ แบบ ฉะพยา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของวรรณกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ได้ศึกษาถึงลักษณะสำคัญของวรรณกรรมทั้งสี่เรื่องซึ่งมีจุดเด่นไปคนละทาง

บทที่สี่ผู้เขียนได้กล่าวถึง ความเชื่อและค่านิยมในวรรณกรรมซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

บทสุดท้ายเป็นการสรุปผลการวิจัยว่า วรรณกรรมรอยกรองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เรื่อง กาละเกด นกกระจอก ท้าวคำสอน และอินทนิลา แสดงให้เห็นค่านิยมในด้านความไพเราะงดงามทางสำนวนโวหารพื้นเมือง คติชีวิตและความเชื่อถือทางวัฒนธรรม

ผู้เขียนได้เสนอแนะให้มีการศึกษาวรรณกรรมเหล่านี้โดยละเอียดในแง่วรรณคดี
วิจารณ์และวรรณคดีเปรียบเทียบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THESIS TITLE The Concept of Value in the Northeastern Poetical
Literature
NAME Jaruwun Juntagate DEPARTMENT. Thai Language
ACADEMIC YEAR 1975

ABSTRACT

This research is a study of the concept of value in the northeastern poetical literature as illustrated in the following works: Kalaket, Nok Krachok (the Sparrow), Thaw Khamson and Inthiyan Son Luk (Inthiyan's Instruction to his Daughters)

The thesis is divided into four chapters: the first, or introductory chapter, gives the general historical and cultural background which has a positive influence on the promotion of literary works of the northeast. In addition, the classification of literary works is discussed, based on the contents of the works and the modes of transmission. This chapter also sets the scope and the procedure of the present study.

The second chapter deals with the prosody employed in the literary works of the northeast.

The third chapter then goes on describing the specific forms of poetry found in each of the four works under the present study, namely, Kalaket, Nok Krachok, Thaw Khamson and Inthiyan Son Luk. This chapter also discusses fully the employment of similes known as Phaya, which in a sense is characteristic of the Literary work of

the northeast. The analysis of the 4 works, each with a different motive, then follows.

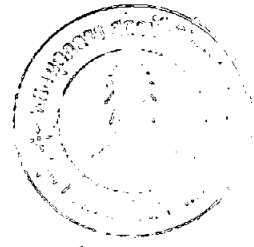
The writer then goes on describing the beliefs and other values as found in these literary works which reflect the culture of the northeast.

The last chapter is a conclusion of the study of Kalaket, Nok Krachok, Thaw Khamson and Inthiyan in which the beauty of style in dialectical expression as well as the conformity to the prevailing cultural trends are further discussed.

The writer also suggests that a further study of these literary works should be taken up especially along the line of literary criticism and comparative literature.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำ

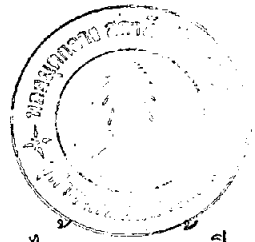
การเขียนภาษาอีสานด้วยตัวอักษรไทย

ชาวอีสานมีตัวอักษรของตัวเองโดยเฉพาะอยู่ 2 แบบ แบบหนึ่งใช้เขียนคัมภีร์ทางโลกบางเรื่อง เรียกว่าตัวอักษรธรรม ส่วนอีกแบบหนึ่งเรียกว่าตัวอักษรไทยน้อยใช้ในการเขียนต้นฉบับหนังสือทั่ว ๆ ไป (ดูหน้า 18 - 22) หนังสือต่าง ๆ ที่อ้างอิงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ส่วนใหญ่ เขียนด้วยตัวอักษรไทยน้อย ซึ่งมีจำนวนตัวอักษรน้อยกว่าตัวอักษรที่ใช้ในภาคกลางโดยทั่วไป เพราะตัวอักษรที่มีเสียงซ้ำกันนั้น มักจะถูกคัดออกให้เหลือเพียงตัวเดียวหลักในการเขียนในต้นฉบับตัวเขียนใจตัวอักษรไทยน้อย จึงต้องใช้เสียงพูดหรืออ่านเป็นพันแฉกออกมา เมื่อมีการพิมพ์หนังสือแพร่หลายภาคอีสานต้องยอมรับตัวอักษรไทยที่มีอยู่ตามโรงพิมพ์ต่าง ๆ หนังสือวรรณคดีเก่า ๆ ในภาคอีสานจึงต้องใช้ตัวอักษรของไทยภาคกลาง ตั้งแต่บัดนั้นมา

การที่นักศึกษาและนักประพันธ์ทางภาคอีสานส่วนใหญ่ได้รับการศึกษามาจากวัด มีความรู้ในภาษาบาลี ทำให้นักศึกษาเหล่านั้นจำนวนมากใช้ชื่อว่า คำอีสานหลายคำนั้นมาจากภาษาบาลี จึงได้มีการเขียนคำอีสาน โดยสะกดตัวแบบบาลี เช่น ชาขาว จะเขียนเป็นภาษานักขาว เช่นนี้เป็นต้น นอกจากนี้ความเคยชินในการเขียนภาษาไทยกลางกับตัวอักษรไทยประกอบกับความคล้ายคลึงกันของภาษาทั้งสอง ทำให้ตัวหนังสือพื้นเมืองอีสานที่พิมพ์โดยใช้ตัวอักษรไทยมีการเพิ่มตัวอักษรบางตัวและใช้อักษรวิธีแบบไทยควบ เช่น สังสินไซ อาจจะมีพิมพ์เป็น สังข์ศิลป์ชัย ก็มี เป็นสังข์สินชัย ก็มี หรือพิมพ์ตามรูปของต้นฉบับเขียนว่า สังสินไซ ก็มี

การเขียนคำอีสานในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่สามารถจะยึดหลักการเขียนโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่งได้อย่างเคร่งครัด ถ้าเป็นข้อความที่ได้รับคำบอกเล่ามาจากชาวอีสานเอง อักษรวิธีจะถือตามเสียงพูดหรือเสียงอ่านเป็นสำคัญ ถ้าหลักฐานมาจากหนังสือที่อ้างอิงก็จะใช้อักษรวิธีตามอักษรวิธีที่ใช้ในหนังสือนั้น

อนึ่ง การแปลความหมายของบทหรือกรองในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้เขียนจะแปลความหมายเฉพาะเมื่อความหมายของข้อความเป็นสิ่งสำคัญในกรณีที่สำคัญอยู่ที่รูปแบบ ไม่จำเป็นต้องอาศัยความหมายมาประกอบในการพิจารณาก็ดี หรือข้อความที่ชัดเจนอยู่ในตัวโดยที่ภาษาไทยใกล้เคียงกับภาษาที่ใช้เป็นภาษากลางของประเทศไทยก็ดี ผู้เขียนจะไม่แปลข้อความนั้น

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ จะไม่มีทางสำเร็จลงได้โดยหากผู้เขียนปราศจาก
ความเมตตาของ รองศาสตราจารย์ วิสุทธิ์ บุญยกุล และ รองศาสตราจารย์
ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ท่านใดกรุณา ตรวจสอบ
แก้ไข ใ้คำแนะนํา อย่างไม่เห็นแก่เหน้อยยาก ทำให้ผู้เขียนมีกำลังใจในการ
ศึกษาจนคว้า ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ จารุบุตร เรืองสุวรรณ
ท่านเจ้าคุณพระครูอรุณวิธานวัตร ผู้อำนวยการศูนย์อนุรักษ์วรรณกรรมภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ ที่ได้อนุญาตให้ตนฉบับต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษาจนคว้า รวมทั้งให้คำแนะนํา
และข้อคิดเห็นอันทรงคุณค่า จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

อนึ่ง ผู้เขียนขอแสดงความซาบซึ้งในความกรุณาของ อาจารย์อัมพร
สุขเกษม คุณเขาวลัภณ์ ปรวิบุตร คุณสะอาด ชรรณวัตร และญาติมิตรทุกท่าน
ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจในการศึกษาจนคว้าไว้ ณ ที่นี้ด้วย.

จารุวรรณ จันทร์เกษ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
คำนำ	
บทที่	
1. บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัฒนธรรมในส่วนที่สนับสนุนวรรณกรรม	6
ศาสนา	6
การอ่านหนังสือ	10
หมอลำ	11
การจัดประเภทวรรณกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	13
การจัดประเภทวรรณกรรมตามลักษณะการถ่ายทอด	13
การจัดประเภทวรรณกรรมตามลักษณะเนื้อเรื่อง	17
การเปรียบเทียบตัวอักษรลาวหรือไทยน้อยกับตัวอักษรไทย- กลางปัจจุบัน	18
มูลเหตุในการศึกษาคนคว่า	22
ความมุ่งหมายในการศึกษาคนคว่า	23
ความสำคัญของการศึกษาคนคว่า	23
ขอบเขตของการศึกษาคนคว่า	24
วิธีการศึกษาคนคว่า	24
2. รูปแบบของฉันทลักษณ์ที่ใช้ในวรรณกรรมร้อยกรอง	25

กาย	27
โคลง	30
ตาย	33
กอน	35
3. คำนียมในคานศิลป์ การประพันธ์	45
ลักษณะกลอนอนาในเรื่อง กาดะเกด อินทิดงามสอนลูก	
นกกระจอก และท้าวคำสอน	46
ลักษณะการใช้คำอุปมาอุปไมยแบบประพจน์	52
ลักษณะของวรรณกรรมที่ทำการศึกษา	93
วรรณกรรมประเภท Internal Fiction	93
วรรณกรรมประเภท External Fiction	123
4. ความเชื่อและค่านิยมที่ปรากฏในวรรณกรรมภาคตะวันออก	
เผียงเห็นอ...	126
ระบบความเชื่อ	126
ความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์	126
ความเชื่อในทางพุทธศาสนา	142
ค่านิยมทางสังคมวิทยาที่ปรากฏในวรรณกรรม	147
5. สรุปผลการศึกษาค้นคว้าและเสนอแนะ	
บรรณานุกรม	162
ภาคผนวก	165
ประวัติการศึกษา	191